

І.В. Багорова*д-р екон. наук***О.О. Гетьман***канд. екон. наук***Т.С. Яровенко***канд. екон. наук,
м. Дніпропетровськ*

ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПАРАДИГМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Актуальність досліджень. Розробка ефективної стратегії розвитку регіонів передбачає необхідність попереднього здійснення глибоких наукових обґрунтувань. В умовах посилення економічної самостійності регіонів зростає потреба дослідження проблем управління соціально-економічними процесами не тільки на макрорівні, а й з точки зору просторового аспекту розвитку, тобто з позицій стратегічного управління і планування їх діяльності.

Проблемні питання розробки і реалізації стратегії економічного розвитку регіону актуалізуються сьогодні на основі гео економічних та геополітичних особливостей, адекватних новій парадигмі їх розвитку.

Постановка мети. Відтак, метою нашого дослідження є обґрунтування напрямків і принципів формування дієвого механізму соціально орієнтованого розвитку промислового регіону (на прикладі Дніпропетровської області).

Аналіз публікацій за темою дослідження. Ефективність впроваджуваної соціальної політики на державному рівні залежить, передусім, від усвідомлення суспільством пріоритетності і послідовності вирішення соціальних проблем, а також від вже існуючої системи державних соціальних стандартів і гарантій. Це, в свою чергу, визначає напрям формування регіональної соціальної політики, прискорює практичні кроки у напрямку децентралізації функцій виконавчої влади, делегування значної частини таких повноважень регіонам, підкріплення їх самостійності та відповідальності за стан справ у соціальній сфері. Проте, незважаючи на зусилля, що докладаються законодавчою та виконавчою владою для удосконалення та поліпшення передумов реалізації регіональної політики, диференціація регіонів за показниками соціально-економічного розвитку не зменшується, а за деякими з них (зокрема, за рівнем зайнятості та безробіття, за диференціацією доходів, за забезпеченістю населення соціальними послугами тощо) посилюється.

Все це є запорукою для пошуку методів удосконалення управління регіональною політикою.

Загальновідомо, що засновниками інституціонального соціального напрямку економічної теорії є Дж. Гелбрейт, Є. Масуд, Дж. Нейсбіт, У. Ростоу, Е. Тофлер, М. Портер, М. Крамер, Ф. Котлер, Д. Гендерсон інші. Теоретичне обґрунтування сутності і складу соціальної політики, її цілей і завдань знайшло відображення в працях Р. Грінштейна, Т. Дж. Томпсона, Г. Беккера, Т. Майєра, А. Ларсона, інших. Розгляд соціальної політики в аспекті глобалізації дискутується в роботах Б. Дікона, П. Стабса, М. Халса. Дослідження ролі соціальної політики у розвитку суспільства та

окремого індивіда, аналіз її структурних компонентів і механізмів реалізації було висвітлено в працях відомих російських вчених Л. Берестової, В. Бобкова, Т. Богатирьової, Н. Волгіна, А. Котляра, В. Левашова, Б. Ракітського, інших. Зростання інтересу до проблем побудови і впровадження ефективної соціальної політики на регіональному рівні спостерігається також і в українському науковому середовищі. Вагомий теоретичний внесок в обґрунтування дієвих напрямків розвитку соціальної регіональної політики внесли такі вчені, як П. Беленький, Д. Богиня, І. Бондар, В. Геєць, З. Герасимчук, М. Долішній, Т. Драгунова, М. Карліна, Е. Лібанова, В. Павлова, Н. Павліха, О. Палій, С. Пирожков, В. Скуратівський, В. Симоненко, М. Хвесик, Л. Чвертко, інші. Водночас з визначенням науково-теоретичних основ регіональної соціальної політики значна увага приділялась визначенню шляхів реалізації її окремих напрямків і завдань. Зокрема, в працях І. Багрової, М. Долішнього, Ю. Краснова, Л. Шевчука проаналізовано процес становлення регіональних ринків праці, методи та шляхи регулювання зайнятості, напрямки зниження рівня безробіття в регіонах; в працях І. Багрової, Д. - Богині, Е. Лібанової досліджено демографічні та міграційні процеси в регіонах; в роботах Н. Борещької, П. Шевчука висвітлено проблеми соціального захисту населення у загальнодержавному і регіональному контексті; в роботах О. Грішнєвої, В. Новікова, А. Колота, Н. Балабанової, О. Мірошніченка, О. Петровського, І. Дубровського розглянуто питання партнерства у соціально-трудовій сфері. Розгляду особливостей сучасного стану і перспектив розвитку корпоративної соціальної відповідальності в нашій державі присвятили свої публікації В. Апопій, Ю. Привалов, В. - Шаповал, В. Валіков, Д. Коник, С. Мельник, М. Олійник, В. Костюк.

Але незважаючи на глибокий науковий інтерес до проблеми розробки дієвої соціальної регіональної політики та різносторонню теоретичну обґрунтованість принципів її побудови, незаперечною є необхідність подальших досліджень щодо удосконалення теоретичних основ реалізації адаптивної моделі впровадження регіональної соціальної політики, адекватної умовам сьогодення. Також важливим напрямком досліджень мають стати теоретичні обґрунтування і розробка програм соціального розвитку регіонів; питання наповнення змістовності механізмів управління соціальним розвитком на регіональному рівні, а також практична розробка засобів інформатизації і пакетів прикладного програмного та методико-методологічного забезпечення для здійснення регіональної соціальної політики. З огляду на це, надзвичайно актуальним є з'ясування ступеня відповід-

ності вже здійснюваної регіональної соціальної політики об'єктивним соціальним потребам розвитку певної території, а також встановлення ступеня її відповідності завданням забезпечення ефективного управління соціальним розвитком у нових умовах господарювання. Для визначення такої відповідності розглянемо сучасний механізм побудови соціальної політики відповідно до основних напрямків і пріоритетів її здійснення в сучасних умовах (рис. 1).

Результати досліджень. Як показує схематичне зображення побудови сучасного механізму соціальної політики на загальнодержавному рівні, вона включає чотири основні змістовні блоки, диференційовані та систематизовані за різними напрямками.

Пріоритетною складовою соціальної політики є створення умов для функціонування та розвитку соціально-трудова відносин.

Як видно з переліку основних завдань соціальної політики, вона має бути спрямованою на формування багатогранних соціальних зв'язків в системі соціально-трудова відносин з метою підтримання й посилення їх упорядкованості.

Отже, метою соціальної політики як чинника розвитку соціальних відносин є створення адекватних умов для оптимального самовідновлюваного процесу соціодинаміки соціальної сфери життєдіяльності суспільства для якомога всебічної самореалізації особистістю власного соціального потенціалу.

Відтак, слід зазначити, що сучасна соціальна політика в Україні частково відображає сформульовані соціальні пріоритети.

Рис. 1. Основні складові елементи побудови і впровадження соціальної політики на загальнодержавному рівні

Досі значна кількість деструктивних процесів і явищ у соціальній сфері залишається без належної уваги. Їх ліквідація є нагальною потребою і вимагає залучення масштабних фінансових, трудових, інтелектуальних й інших ресурсів як на державному, так і на регіональному рівнях.

Але, як зазначалося вище, існують деякі суперечності між формуванням загальнодержавної та регіональної соціальної політики.

Такі суперечності обумовлені передусім адміністративно-територіальними особливостями поділу в системі державного регулювання економіки, а також галузевою структурою розвитку певної території.

Безумовно, кожний регіон в Україні матиме свої особливості побудови і розвитку соціальної політики з урахуванням вказаних особливостей. Але безумовним також буде і той факт, що кожна регіональна політика має відображати і логічно вписуватися в загальнодержавні пріоритети розвитку суспільства на засадах соціальної справедливості і соціальних гарантій.

Розглянемо особливості ринку праці на прикладі промислово розвиненого регіону — Дніпропетровської області — як основу для створення, розробки і обґрунтування основних напрямків впровадження соціальної політики в промислово розвиненому регіоні. І для аналізу скористаємося статистичними показниками, які відображають соціально-економічний стан розвитку регіону протягом 2000–2009 рр. (табл. 1–2).

Основні показники динаміки ринку праці, викладені на статистичному сайті Головного управління статистики у Дніпропетровській області [1, 2, 3], демонструють наступну картину:

1) кількість економічно активного населення у віці 15–70 років протягом означеного часу коливалось в межах 63,7 % (2000 р.) до 64,2 % (2009 р.) при досягнутій стабільності цього показника для груп працездатного віку в 74,9 %;

2) динаміка зайнятого населення зросла від 56,3 % в 2000 р. до 59,3 % в 2009 р. при збереженні такої ж тенденції для сегмента населення працездатного віку від 65,6 % в 2000 р. до 68,8 % в 2009 р.;

3) ступінь безробіття в 2009 р. в порівнянні з 2000 р. суттєво скоротилася і склала 7,8 %. Але в порівнянні з динамікою 2006–2008 рр. вона суттєво зросла від 5,0–5,1 % зі збереженням такої ж динаміки за сегментом працездатних осіб;

4) як видно, середня тривалість безробіття протягом періоду 2000–2007 рр. скорочувалася, але відсутність показників 2008–2009 рр. демонструє зворотній шлях цього процесу, що пояснюється фінансовою кризою, що торкнулася всіх сфер і галузей;

5) рівень зареєстрованого безробіття був значно менший за методологією МОП, що свідчить про зростаючі в економіці тенденції «тіньової зайнятості»;

6) динаміка працевлаштованого населення демонструє скорочення активності державних служб зайнятості в 2009 р порівняно з періодом 2006–2008 рр. і майже відтворює показники її активності в 2000 р.;

7) попит на робочу силу також демонструє зменшені порівняно з періодом 2006–2008 рр. тенденції, тобто лише 6,5 тис. осіб в 2009 р. при 5 осіб навантаження на одне вільне робоче місце;

Таблиця 1

Основні показники ринку праці в Дніпропетровській області

Рік	Економічно активне населення				у тому числі								Середня тривалість безробіття (за методологією МОП) населення віком 15-70 років, місяців
	у віці 15-70 років		працездатного віку		зайняте населення				безробітне населення (за методологією МОП)				
	у віці 15-70 років		працездатного віку		у віці 15-70 років		працездатного віку		у віці 15-70 років		працездатного віку		
	тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	в середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення відповідної вікової групи	
2000	1735.8	63.7	1608.8	74.9	1534.3	56.3	1408.7	65.6	201.5	11.6	200.1	12.4	22
2001	1731.8	63.9	1618.2	75.3	1583.0	58.4	1469.5	68.4	148.8	8.6	148.7	9.2	22
2002	1713.6	63.6	1596.8	74.5	1577.6	58.5	1460.8	68.2	136.0	7.9	136.0	8.5	23
2003	1711.1	63.5	1587.5	73.9	1585.1	58.8	1461.5	68.0	126.0	7.4	126.0	7.9	24
2004	1659.1	61.6	1522.4	70.7	1554.7	57.8	1418.1	65.8	104.4	6.3	104.3	6.9	18
2005	1665.7	61.8	1526.2	71.1	1573.8	58.4	1434.3	66.8	91.9	5.5	91.9	6.0	15
2006	1667.4	62.1	1536.9	71.8	1582.0	58.9	1451.5	67.8	85.4	5.1	85.4	5.6	13
2007	1664.9	62.4	1536.9	72.2	1582.4	59.3	1454.5	68.3	82.5	5.0	82.4	5.4	13
2008	1664.1	63.0	1543.7	73.1	1580.0	59.9	1459.8	69.1	84.1	5.1	83.9	5.4	...
2009	1666.5	64.2	1566.0	74.9	1537.1	59.3	1437.8	68.8	129.4	7.8	128.2	8.2	...

рік	Безробітне населення працездатного віку зареєстроване у державній службі зайнятості ¹		Кількість незайнятих громадян, які скористалися послугами державної служби зайнятості, в цілому за рік ¹				Потреба в робочій силі, на кінець року, тис. осіб ¹	Навантаження незайнятого населення на одне вільне робоче місце, вакантну посаду, на кінець року, осіб ¹	Середній розмір допомоги по безробіттю, в гривні ¹			
	в середньому, тис. осіб	у % до економічно активного населення працездатного віку	Всього, тис. осіб	з них працевлаштовано		перебували на обліку, на кінець року, тис. осіб			гривень	у %		
				тис. осіб	у %					до мінімальної заробітної плати	до попереднього року	
2000	88.0	5.5	4.2	218.6	49.6	22.7	92.6	5.3	17	64.8	54.9	109.8
2001	82.7	5.1	4.0	218.4	57.9	26.5	80.0	8.3	10	89.0	75.4	137.3
2002	79.5	5.0	3.8	220.8	61.9	28.0	80.2	10.6	8	114.8	69.6	129.0
2003	77.4	4.9	3.7	215.6	63.2	29.3	74.0	10.5	7	130.8	63.8	113.9
2004	69.3	4.6	3.3	205.1	69.9	34.1	64.9	16.3	4	163.2	68.9	124.8
2005	54.4	3.6	2.6	192.1	73.5	38.3	51.1	18.2	3	238.7	71.9	146.3
2006	42.7	2.8	2.0	170.4	73.9	43.3	41.3	17.6	2	324.2	81.0	135.8
2007	34.8	2.3	1.7	150.5	74.7	49.6	35.3	18.9	2	451.2	98.1	139.2
2008	31.8	2.1	1.5	162.3	73.7	45.4	54.4	10.0	5	709.6	117.3	157.3
2009	47.2	3.0	2.3	142.4	36.9	25.9	35.7	6.5	5	734.0	98.7	103.4

Рік	Середньооблікова кількість штатних працівників ² , тис. осіб	Коефіцієнт обороту робочої сили у % до середньооблікової кількості штатних працівників		Середньомісячна заробітна плата ²		
		по приїому	по звільненню	номінальна		
				гривень	у % до прожиткового мінімуму для працездатних осіб	
2000	1110.5	26.1	30.4	273.3	101.2	
2001	1070.7	24.5	26.6	369.5	118.7	
2002	1033.8	23.3	26.2	437.6	119.9	
2003	1005.4	24.3	27.4	526.1	144.1	
2004	990.2	26.7	26.5	666.6	172.4	
2005	1016.9	26.4	26.4	913.2	201.6	
2006	1036.6	28.4	28.7	1139.1	225.6	
2007	1025.1	28.3	30.0	1455.3	256.2	
2008	1010.7	27.3	32.7	1876.0	280.4	
2009	930.5	21.8	28.3	1963.0	263.8	

¹ Інформацію наведено за адміністративними даними державної служби зайнятості.

² Дані щодо кількості працівників та середньомісячної заробітної плати наведено без урахування працівників статистично малих підприємств та зайнятих у громадян - підприємців. Більш детальні дані та методологія розрахунку показників заробітної плати наведені у розділі «Доходи населення».

Таблиця 2

Соціальний захист населення від безробіття (за даними державної служби зайнятості, річні дані) кількість зареєстрованих безробітних за причинами незайнятості у 2000–2009 рр.

(на кінець звітного періоду; осіб)

Рік	Всього	у тому числі					особи, які не були зайняті з різних причин більше 1 року
		особи, які не були зайняті до 1 року	у т.ч. за причинами незайнятості				
			вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовці, звільнені за скороченням чисельності або штату без права на пенсію	звільнені за власним бажанням	випускники навчальних закладів	не зайняті з інших причин	
2000	89490	67515	10879	39057	2668	14911	21975
2001	78240	59583	8941	29365	2017	19260	18657
2002	79154	56631	6939	23924	1837	23931	22523
2003	73062	55360	4931	17895	1714	30820	17702
2004	63466	50439	3337	15509	1485	30108	13027
2005	49576	41421	2744	10769	1132	26776	8155
2006	39869	34739	2277	7924	752	23786	5130
2007	33945	30200	1997	7058	560	20585	3745
2008	52061	46697	2262	9229	955	34251	5364
2009	35173	32281	4870	7465	1352	18594	2892

8) протягом 2008–2009 рр. спостерігається незначне зростання середнього розміру допомоги по безробіттю як відносно до мінімальної заробітної плати, так і відносно до динаміки зростання до попереднього року, що свідчить про «вдавану активність» уряду щодо впровадження дієвих заходів регулювання зайнятості населення;

9) динаміка показників зайнятих у суспільному виробництві та їх середньомісячної заробітної плати свідчить про поступове скорочення штату «активного трудового потенціалу» (коефіцієнт обороту робочої сили по приїому робочої сили склав лише 21,8 % порівняно з коефіцієнтом обороту робочої сили по звільненню в

28,3 % в 2009 р.). Такі деструктивні явища невідповідності прийому-звільнення пояснюються деструктивними явищами в самому суспільному виробництві. Що стосується рівня середньомісячної заробітної плати такої категорії зайнятих, слід констатувати її номінальне зростання. Але враховуючи зміни на міжнародних ринках, інфляційні процеси та кризові явища, її реальний рівень демонструє стрімке скорочення до 89,1 % в 2009 р. (у відсотках до попереднього року);

10) факторний аналіз безробіття, наведений в табл. 2, демонструє зростання вивільнених осіб у зв'язку зі змінами в організації виробництва та військовослужбовців, звільнених за скороченням чисельності або штату без права на пенсію (понад 2 рази порівняно з 2008 р.); зростання безробіття серед випускників навчальних закладів (в 1,4 рази порівняно з 2008 р.). Така тенденція є досить невтішною, особливо щодо «молодіжного безробіття», яка демонструє відсутність попиту щодо молодих спеціалістів.

За даними державної служби зайнятості в Дніпропетровській області, у 2010 р. її послугами скористалися 84,5 тис. не зайнятих трудовою діяльністю громадян [1].

На обліку цієї установи за станом на 1 січня 2011 р. перебувало 34,4 тис. незайнятих громадян, що шукали роботу, з яких 56,9 % становили жінки, 44,2 % — особи у віці до 35 років. Офіційного статусу безробітних на зазначену дату набули 97,1 % незайнятих громадян, з них 61,1 % отримували допомогу по безробіттю. Серед кожних 100 безробітних 46 осіб раніше були робітниками, 39 осіб — службовцями, решта — не мали професійної підготовки.

Кількість зареєстрованих безробітних порівняно з відповідною датою минулого року зменшилась на 5,1 % і за станом на 1 січня 2011 р. склала 33,4 тис. осіб. Рівень зареєстрованого безробіття в цілому по області на 1 січня 2011 р. становив 1,6 % від кількості населення працездатного віку, що на 0,1 в. п. менше, ніж на відповідну дату 2010 р. При цьому показник серед сільського населення перевищував рівень зареєстрованого безробіття для мешканців міських поселень та складав 2,8 % проти 1,4 % відповідно.

У містах найвищий рівень зареєстрованого безробіття спостерігався у Жовтих Водах (5,4 %), найменший — у Першотравенську (0,7 %). Серед районів найбільшим цей показник був у Юр'ївському (6,5 %), найнижчим — у Дніпропетровському (1,2 %).

За повідомленнями підприємств, установ та організацій, кількість вільних робочих місць і вакантних посад упродовж грудня 2010 р. зменшилась на 976 одиниць і на кінець місяця становила 7,6 тис. одиниць (на відповідну дату 2009 р. — 6,5 тис. одиниць). Найбільшим попитом на ринку праці області користувалися громадяни робітничих професій, для яких призначалось 40,1 % загальної кількості вільних місць, ще 31,5 % — особам без спеціальної підготовки, решта — фахівцям і спеціалістам.

Навантаження незайнятого населення, яке звернулося за сприянням у працевлаштуванні до державної служби зайнятості, на кінець грудня 2010 р. становило 5 осіб (на кінець листопада — 4 особи) на одне вільне робоче місце. У м. Павлограді цей показник дорівнював 1 особі, у той час як в Апостолівському районі на одне вільне робоче місце (вакансію) претендували 129 осіб.

За сприяння державної служби зайнятості у 2010 р. було працевлаштовано 44,8 тис. осіб. Серед працевлаш-

тованих громадян 44,4 % складають жінки, трохи більше половини (52,3 %) — особи у віці до 35 років.

Рівень працевлаштування незайнятих громадян у 2010 р. становив 37,2 %. У містах зазначений показник знаходився в межах від 54,1 % — в Орджонікідзе до 23,8 % — у Новомосковську, у районах — від 56,3 % — у Дніпропетровському до 24,3 % — у Криничанському.

Із Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття у грудні 2010 р. на допомогу по безробіттю було витрачено 17,6 млн. грн. Середньооблікова кількість безробітних, які її отримували, становила 20,4 тис. осіб. Середній розмір допомоги у грудні 2010 р. у порівнянні з відповідним місяцем попереднього року збільшився на 17,8 % та склав 865 грн., проте, це на 6,2 % менше законодавчо встановленого з 1 грудня 2010 р. (922 грн.) рівня мінімальної заробітної плати.

Номінальна середня заробітна плата штатного працівника у грудні 2010 р. становила 2629 грн., що на 11,7 % більше ніж у попередньому місяці та на 20,1 % більше ніж у грудні 2009 р. За 2010 р. середньомісячна заробітна плата штатного працівника склала 2239 грн. і зросла на 20,0 % проти 2009 р.

Реальна заробітна плата у грудні 2010 р. порівняно з попереднім місяцем зросла на 10,6 %, порівняно з груднем 2009 р. — на 10,5 %. У 2010 р. порівняно з 2009 р. реальна заробітна плата зросла на 10,2 %. Загальна сума заборгованості з виплати заробітної плати упродовж грудня 2010 р. зменшилась на 9,2 % і склала на 1 січня 2011 р. 1218,1 млн. грн. У 2010 році заборгованість із виплати заробітної плати зменшилась на 17,3 %. Заборгованість із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств упродовж грудня 2010 р. зменшилась на 14,9 % і на 1 січня 2010 р. склала 646,4 млн. грн. У 2010 р. порівняно з 2009 р. сума боргу із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств зменшилась на 32,4 %.

У структурі боргу із виплати заробітної плати працівникам економічно активних підприємств, як і раніше, найбільшими залишаються частки, що припадають на промисловість (49,2 %), будівництво (17,9 %), операції з нерухомістю (15,1 %), діяльність транспорту та зв'язку (6,9 %).

За підсумками соціально-економічної діяльності регіону було розроблено Програму соціально-економічного та культурного розвитку області на 2011 рік, в основу якої покладено необхідність забезпечення підвищення рівня і якості життя населення на основі сталого економічного зростання.

Враховуючи підсумки діяльності Дніпропетровської області в 2010 році, а також результати аналізу проблем, що стримують регіональний розвиток, можливих шляхів їх вирішення головними пріоритетами економічного і соціального розвитку області в 2011 році є [4]:

- 1) зростання доходів населення;
- 2) зростання конкурентоспроможності регіональної економіки;
- 3) підвищення ефективності енергоспоживання;
- 4) реалізація пріоритетних інвестиційних проектів соціально-економічного розвитку області;
- 5) розв'язання екологічних проблем найбільш техногенно навантажених регіонів;

6) формування сприятливого інвестиційного іміджу області;

7) надійне функціонування систем життєзабезпечення населення, реформування і розвиток житлово-комунального господарства;

8) підвищення якості соціальних послуг;

9) модернізація системи охорони здоров'я;

10) підвищення якості загальної середньої освіти;

11) створення належних умов для всебічного та повноцінного розвитку дітей;

12) забезпечення розвитку культури і культурного розмаїття;

13) соціальне відродження села та підвищення доходів селян, створення умов для розвитку аграрного сектору;

14) публічність і прозорість діяльності місцевих органів влади.

Висновки. Як показали проведені дослідження, стан соціально-економічного розвитку регіону значно покращився. Але впроваджувана таким чином соціальна політика все ще має ряд не доопрацьованих відповідно до соціального стану регіону.

По-перше, слід пам'ятати, що Дніпропетровська область є крупним промисловим регіоном, відтак, перевага має надаватися промисловим орієнтирам в побудові соціально-економічної моделі розвитку регіону.

По-друге, в Дніпропетровській області переважає міське населення і процеси урбанізації відбуваються підвищеними темпами. Отже, на цьому фоні не слід забувати про пропорційність соціального простору і надавати певної уваги районам на рівні адміністративного регулювання.

По-третє, за проаналізованих умов подальша розбудова ефективної моделі соціального розвитку промислового регіону має залежати від того, наскільки успішним буде пошук інноваційних механізмів реалізації її соціальної політики. Інноваційний пошук шляхів реалізації соціальної політики в поєднанні з регіональними пріоритетами вибудовує комплексне завдання застосування нових організаційно-адміністративних та соціально-економічних підходів до її здійснення.

Література

1. Соціально-економічне становище Дніпропетровської області за 2010 рік: Повідомлення Головного управління статистики у Дніпропетровській області / http://www.dnprstat.gov.ua/public/2010/public_m12.htm

2. Соціально-економічне становище Дніпропетровської області за 2009 рік: Повідомлення Головного управління статистики у Дніпропетровській області / http://www.dnprstat.gov.ua/public/2009/public_m12.htm

3. Основні показники ринку праці в Дніпропетровській області / <http://www.dnprstat.gov.ua/statinfo/gr/rp2.htm>

4. Програма соціально-економічного та культурного розвитку на 2011 рік / [http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/\(DOCWEB\)/6C6AE94A4BF948D5C2257814005975A8?OpenDocument](http://www.adm.dp.ua/OBLADM/Obldp.nsf/(DOCWEB)/6C6AE94A4BF948D5C2257814005975A8?OpenDocument).

5. Барсуков А. В. Регіональна соціальна політика: інформаційне забезпечення її формування та реалізації: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.09.01 / НАН України; Інститут регіональних досліджень. — Львів, 2006. — 20 с.